

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ:
ΕΤΑΙΡΙΑ
ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΩΝ:

♦ Φωτομάρα 32 Ν.
Κόσμος Αθήνα.

Τηλ: 210-92382170/ 210-9220993

♦ Σπινθάρου 65 Ν.
Κόσμος Αθήνα.

Τηλ: 210-9013463

♦ Δεληγιάννη 2 Άλιμος.

Τηλ: 210-9965203

E-mail:

info@proseggisi.gr

Site:

www.proseggisi.gr

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Σημείωμα του
εκδότη 1

Άρθρα
Πληροφόρηση 1-6

Η στήλη του
παιδιού 7-8

Προσέγγιση

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΠΟΨΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 25 / ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2012

ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ

ΚΑΛΗ ΜΑΣ ΧΡΟΝΙΑ

Ποιες καλύτερες ευχές από το υπέροχο νανούρισμα του Γιάννη Ρίτσου στην κόρη του Έρη.... Αφιερωμένο σε όλα τα αγοράκια και τα κοριτσάκια της ψυχής μας!

... Κοριτσάκι μου,
θέλω να σου φέρω
τα φαναράκια των κρίνων
να σου φέγγουν στον ύπνο
σου.

Κοιμήσου κοριτσάκι.
Είναι μακρύς ο δρόμος.
Πρέπει να μεγαλώσεις.
Είναι μακρύς, μακρύς
μακρύς ο δρόμος.

Το παιδί μου κοιμήθηκε
κι εγώ τραγουδάω...
Δύσκολα είναι, κοριτσάκι,
στην αρχή.
Τι να πεις, δεν ξέρεις.
Δύσκολα είναι στην αρχή.

Γιατί δεν είναι, κοριτσάκι,
να μάθεις μόνο
εκείνο που είσαι,
εκείνο που έχεις γίνει.
Είναι να γίνεις
ό,τι ζητάει
η ευτυχία του κόσμου,
είναι να φτιάχνεις, κοριτσάκι,
την ευτυχία του κόσμου.

Άλλη χαρά δεν είναι πιο
μεγάλη
απ' τη χαρά που δίνεις.
Να το θυμάσαι, κοριτσάκι...
Καλέ θεούλη,
εμείς είμαστε καλά.

Κάνε καλέ θεούλη,
νάχουν όλα τα παιδάκια ένα
ποταμάκι γάλα,
μπόλικά αστεράκια, μπόλικά τραγουδία.

Κάνε καλέ θεούλη,
νάναι όλοι καλά
έτσι που κι εμείς
να μη ντρεπόμαστε για τη χαρά μας...

Ευεργετικό το νανούρισμα για την εγκεφαλική ανάπτυξη!

Η Σάλι Γκόντάρντ Μπλάιθ, σύμβουλος νευροαναπτυξιακής εκπαίδευσης και διευθύντρια του Ινστιτούτου Νευροφυσιολογικής Ψυχολογίας της Βρετανίας, υποστηρίζει στο καινούργιο βιβλίο της ότι το νανούρισμα επιφέρει ευεργετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη των παιδιών, καθώς εκτός του ότι μας φέρνει πιο κοντά με το μωρό μας, μπορεί να επιβοηθήσει και στην ανάπτυξη της ομιλίας του.

Παρόλο που το νανούρισμα είναι μια από τις πλέον

παραδοσιακές «συνταγές» που θα μας έδινε οποιαδήποτε γιαγιά για να μεγαλώσουμε ευτυχισμένα παιδιά, η Δρ Μπλάιθ έχει διαπιστώσει από την εμπειρία της ότι δυστυχώς αυτή η παράδοση τείνει να εκλείψει στις μέρες μας. Θεωρεί ότι οι σημερινοί γονείς κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων της ζωής των παιδιών τους, δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην ανάγνωση, τη γραφή και την αριθμητική παραμελώντας το τραγούδι.

Και όμως, όπως τονίζει, αυτή η μορφή επικοινωνίας είναι εκείνη που θα βοηθήσει το παιδί σε όλα τα παραπάνω «χτίζοντας» γερές βάσεις για τη σωστή νοητική και συναισθηματική ανάπτυξή του.

«Το να τραγουδούν οι γονείς παραδοσιακά νανουρίσματα και παιδικά τραγουδάκια στα μωρά ήδη προτού μάθουν να μιλούν αποτελεί έναν ουσιαστικό προπομπό για τη μετέπειτα εκπαιδευτική επιτυχία και τη συναισθηματική υγεία τους» γράφει. (συνέχεια)

«Το τραγούδι είναι ένας ειδικός τύπος λόγου. Τα νανουρισματα και τα παιδικά τραγουδάκια κάθε πολιτισμού εμπειρεύουν την «υπογραφή» της μελωδίας και των τόνων μιας μητρικής γλώσσας, προετοιμάζοντας το αυτί, τη φωνή και τον εγκέφαλο του παιδιού για τη γλώσσα».

Στο βιβλίο, το οποίο έχει τον τίτλο «The Genius of Natural Childhood» και θα εκδοθεί από τις εκδόσεις Hawthorn, η ειδικός τονίζει ότι το άκουσμα

ενός τραγουδιού «ζωντανά» από τη φωνή της μητέρας ή του πατέρα είναι εντελώς διαφορετικό από το ηχογραφημένο CD.

Υποστηρίζει ότι αρχικά ακούγοντας τον γονιό να τραγουδάει και στη συνέχεια τραγουδώντας μαζί του το παιδί χρησιμοποιεί και αναπτύσσει και τα δυο ημισφαίρια του εγκέφαλου του. «Οι εγκεφαλικές απεικονίσεις έχουν δείξει ότι η μουσική δεν

ενεργοποιεί μεμονωμένα σημεία του εγκέφαλου αλλά μεγάλα τμήματα και στις δυο πλευρές του» υπογραμμίζει.

Άλλες έρευνες έχουν επίσης δείξει ότι η μουσική και ο ρυθμός αυξάνουν την ικανότητα της χωρικής αντίληψης των παιδιών, με αποτέλεσμα να ενισχύουν τις μαθηματικές και επιστημονικές ικανότητές τους.

Πηγή: Το Βήμα

Η Επίδραση της Σειράς Γεννήσεως πάνω στην Εμφάνιση Ομιλίας

Lauren Lawry, Μετάφραση Κοκμοτός Παναγιώτης, Λογοθεραπευτής ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

«Άργησε λίγο να μιλήσει μιας και η μεγαλύτερη αδερφή του μιλούσε για κείνον».

Πόσες φορές έχετε ακούσει αυτή τη φράση όταν οι γονείς φέρνουν το παιδί τους για αξιολόγηση λόγου και ομιλίας; Σαν λογοθεραπευτές τείνουμε να αγνοούμε την επίδραση της σειράς γέννησης στην ανάπτυξη της ομιλίας, αλλά μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι δεν υπάρχει καμία σχέση ανάμεσα στη σειρά γέννησης και την καθυστερημένη ανάπτυξη ομιλίας; Είναι αλήθεια ότι τα παιδιά που γεννιούνται αργότερα μιλούν και αργότερα από τα πρωτότοκα;

Κοινές αντιλήψεις για την επίδραση της σειράς γέννησης πάνω στην ανάπτυξη της ομιλίας

Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι τα παιδιά που γεννιούνται αργότερα δέχονται λιγότερη αλληλεπίδραση «ενός προς ένα» και μικρότερη απορρόφηση ομιλίας από τα πρωτότοκα παιδιά, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά αυτά να αναπτύξουν την ομιλία αργότερα από τα μεγαλύτερα αδέρφια τους. Ένα άρθρο στο www.preschoolertoday.com με τίτλο «Νήπια που δεν έχουν πολλά να πουν. Μια ματιά τις Καθυστερήσεις Ομιλίας μεταξύ των Αδερφών» (Toddlers that don't have much to say; A Look at Speech Delays among Siblings) παρέχει μια σειρά παραδειγμάτων οικογενειών που αναφέρουν ότι τα παιδιά τους που γεννήθηκαν αργότερα μίλησαν και αργότερα από τα πρωτότοκα παιδιά τους. Το άρθρο παραθέτει τη γνώμη ενός λογοθεραπευτή που λέει ότι «τα μικρότερα παιδιά που μιλούν αργότερα από τα μεγαλύτερα αδέρφια τους είναι ένα κοινό φαινόμενο σε οικογένειες με δύο ή περισσότερα παιδιά». Η εξήγηση είναι ότι τα αδέρφια τους θα διακόψουν πιο συχνά και θα απαντήσουν μια ερώτηση αντί των μικρών τους αδελφών και ότι τα μεγαλύτερα αδέρφια τείνουν να προσπαθούν να μιλούν για τα μικρότερα. Αυτό το άρθρο θα μπορούσε να κάνει τον κόσμο να πιστέψει ότι τα παιδιά που γεννιούνται αργότερα βρίσκονται σε μειονεκτική θέση όσον αφορά την ανάπτυξη της ομιλίας. Ας δούμε λοιπόν τι λέει η μελέτη.

Μελέτη σχετικά με την επίδραση της σειράς γέννησης πάνω στην αναδυόμενη ανάπτυξη ομιλίας

Η επίδραση της σειράς γέννησης πάνω στην αναδυόμενη ανάπτυξη ομιλίας είναι ακόμα υπό συζήτηση. Ο Berkowitz (2000) ότι «ενώ η σειρά γέννησης, η τεμπελιά και η διγλωσσία γενικά πιστεύεται ότι οδηγούν στην καθυστέρηση της ανάπτυξης της ομιλίας, ο ρόλος τους δεν έχει ποτέ αποδειχτεί».

Ορισμένες μελέτες που έχουν εξετάσει την επίδραση της σειράς γέννησης πάνω στην ανάπτυξη ομιλίας περιλαμβάνουν τα ακόλουθα ευρήματα:

Δεν υπάρχουν αποδείξεις καθυστέρησης στην ομιλία για παιδιά που γεννήθηκαν αργότερα. Ο Tomblin (1990) εξέτασε την σειρά γέννησης παιδιών της δευτέρας τάξης με και χωρίς διαταραχές ανάπτυξης της ομιλίας για να προσδιορίσει ότι «τα παιδιά με γλωσσικές διαταραχές ήταν πιο πιθανό να έχουν γεννηθεί αργότερα ή πριν». Η μελέτη αυτή έλεγξε το μέγεθος της οικογένειας και την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση και δεν βρήκε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι τα παιδιά με γλωσσικές διαταραχές είχαν γεννηθεί αργότερα.

Τα δευτερότοκα παιδιά είναι πιο ανεπτυγμένα στη χρήση αντωνυμιών

Οι Ossama – Takane, Goodz & Derevensky (1996) βρήκαν ότι η ανάπτυξη ομιλίας στα δευτερότοκα παιδιά ήταν γενικά η ίδια με τα πρωτότοκα αδέρφια τους αλλά ότι τα δευτερότοκα παιδιά ήταν πιο ανεπτυγμένα από τα πρωτότοκα αδέρφια τους στη χρήση προσωπικών αντωνυμιών. Η εξήγηση είναι ότι τα παιδιά που έχουν γεννηθεί αργότερα ακούν τις συζητήσεις μεταξύ των κηδεμόνων κι των μεγαλύτερων αδερφών τους και εκτίθενται σε περισσότερες αντωνυμίες από τα πρωτότοκα παιδιά. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν λοιπόν ότι τα στοιχεία τους αποδεικνύουν ότι τα παιδιά που έχουν γεννηθεί αργότερα εκτίθενται σε διαφορετικά περιβάλλοντα ομιλίας από τα πρωτότοκα παιδιά και ότι «η γλώσσα που ακούν τα δευτερότοκα παιδιά στις συζητήσεις των κηδεμόνων με τα πρωτότοκα παιδιά είναι πιο ώριμη και πολύπλοκη από αυτή που ακούν όταν οι κηδεμόνες και τα αδέρφια τους τους απευθύνονται».

Τα παιδιά που γεννιούνται αργότερα έχουν πιο αυξημένες δεξιότητες συνομιλίας

Ο Hoff-Ginsberg (1998) βρήκε ότι τα πρωτότοκα παιδιά ήταν πιο ανεπτυγμένα λεκτικά και γραμματικά από τα παιδιά που είχαν γεννηθεί αργότερα, αλλά ότι τα τελευταία παρουσίαζαν μεγαλύτερη ανάπτυξη στις δεξιότητες συνομιλίας. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διαφορές στην πρώιμη εμπειρία ομιλίας που... μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μεταγενέστερες αναπτυξιακές διαφορές. Μπορεί να είναι και το γεγονός ότι τα παιδιά που έχουν γεννηθεί αργότερα πρέπει να προσπαθήσουν πιο πολύ για να συμμετέχουν σε συζητήσεις με πολλούς συμμετέχοντες όπως τους γονείς και τα αδέρφια, το οποίο μπορεί να οδηγήσει στην πιο γρήγορη εκμάθηση των απαραίτητων κοινωνικών δεξιοτήτων για να συμμετέχουν στις οικογενειακές συζητήσεις. Επιπλέον οι συζητήσεις με πολλούς συμμετέχοντες μπορεί να εκθέσουν τα παιδιά σε πιο ώριμα γλωσσικά μοντέλα.

Καμία διαφορά στο λεξιλόγιο πρωτότοκων και δευτερότοκων παιδιών

-Οι μητέρες μπορεί να μην ξέρουν καλύτερα – Οι Bornstein, Leach και Haynes (2004) βρήκαν ότι οι μητέρες μεταδίδουν μεγαλύτερα αντιληπτικά και εκφραστικά λεξιλόγια στα πρωτότοκα παιδιά τους. Παρόλα αυτά τυποποιημένα τέστ και άμεση παρακολούθηση έδειξαν ότι δεν υπήρχε καμία απολύτως διαφορά στο όριο των 50 λέξεων νωρίτερα από τα παιδιά που είχαν πρωτότοκων και δευτερότοκων παιδιών. Οι ερευνητές υποθέτουν πως είτε οι μητέρες πιστεύουν ότι ξέρουν τα πρωτότοκά τους καλύτερα από ότι τα ξέρουν στην πραγματικότητα

-Μετά από το κομβικό σημείο των 50 λέξεων δεν υπάρχει καμία επίδραση της σειράς γέννησης – Οι Berglund, Eriksson και Westerlund (2005) βρήκαν ότι τα πρωτότοκα παιδιά έφταναν στο όριο των 50 λέξεων νωρίτερα από τα παιδιά που είχαν γεννηθεί αργότερα. Βρήκαν όμως επίσης ότι αφού τα παιδιά είχαν φτάσει το όριο αυτό, δε υπήρχαν διαφορές στην παραγωγή λεξιλογίου μεταξύ πρωτότοκων και δευτερότοκων. Οι συγγραφείς κατέληξαν στο ότι «φαίνεται ότι η επίδραση της σειράς γέννησης περιορίζεται στην αρχή της παραγωγής ομιλίας»

Η σειρά γέννησης δεν αποτελεί παράγοντα κινδύνου για την εξέλιξη της ομιλίας

Σε μια ανάλυση των πιθανών παραγόντων κινδύνου που θα μπορούσαν να προβλέψουν την εξέλιξη της προ-νηπιακής ομιλίας. Οι Reilly, Wake, Bavin, Prior, Williams, Bretherton, Eadie, Barrett και Ukoummune (2007) απεφάνθησαν ότι η σειρά γέννησης (μαζί με άλλους 11 πιθανούς παράγοντες κινδύνου) δεν αποτελούσε ένα αξιόπιστο παράγοντα κινδύνου για την εξέλιξη της ομιλίας στην ηλικία των 24 μηνών.

Έτσι, η έρευνα επιβεβαιώνει ότι, αν και η αργότερη γέννηση δεν προκαλεί απαραίτητα μεγαλύτερη πιθανότητα καθυστέρησης στην ομιλία, θα μπορούσε να επηρεάσει ορισμένες πραγματολογικές ή γλωσσικές δεξιότητες, όπως η χρήση των αντωνυμιών, κοινωνικές και διαλεκτικές δεξιότητες. Και παρόλο που οι γονείς αντιλαμβάνονται ότι το πρωτότοκο παιδί τους είτε λέξεις πριν το παιδί τους που γεννήθηκε αργότερα, οι διαφορές στο λεξιλόγιο είτε δεν είναι εμφανείς ή «χάνονται» μόλις τα παιδιά αποκτήσουν λεξιλόγιο 50 λέξεων. Οι συγγραφείς που ανέφεραν διαφορές στην ομιλία παιδιών με διαφορετική σειρά γέννησης αποδίδουν την κατάσταση αυτή στα ερεθίσματα ομιλίας στα οποία εκτίθενται τα παιδιά. Η λογική είναι ότι τα πρωτότοκα παιδιά μπορεί να χαιρούν περισσότερες προσοχής ένας προς ένα από τους κηδεμόνες τους, αλλά το ερέθισμα αυτό μπορεί να είναι λιγότερο περίπλοκο σε περιεχόμενο. Από την άλλη μεριά, τα παιδιά που γεννιούνται αργότερα ωφελούνται από συζητήσεις που ακούν ανάμεσα στους κηδεμόνες και τα αδέρφια τους όπως επίσης και συζητήσεις με πολλά άτομα συμπεριλαμβανομένου και του παιδιού που γεννήθηκε αργότερα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στη διαμόρφωση πιο ώριμης ομιλίας. Τα διαφορετικά περιβάλλοντα ομιλίας μπορεί να έχουν επίδραση πάνω στις δυνατότητες ομιλίας κάθε παιδιού καθώς αυτό αναπτύσσεται.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τη σειρά γέννησης στην καθημερινή μας δουλειά

Αν οι γονείς αποδίδουν τις δυσκολίες ομιλίας ενός παιδιού στο γεγονός ότι γεννήθηκε αργότερα, μπορεί να έρθουν για αξιολόγηση αλλά μπορεί να είναι διστακτικοί όσον αφορά την αποδοχή υπηρεσιών λογοθεραπείας. Ακόμα μπορεί να δυσκολεύονται να αλληλεπιδρούν με το παιδί που παρουσιάζει καθυστέρηση ομιλίας επειδή έχουν και άλλα παιδιά. Τι μπορούμε να κάνουμε σε αυτή την περίπτωση;

- **Να πούμε στους γονείς τι λέει η έρευνα:** όταν οι γονείς είναι

διστακτικοί στο να δεχθούν υπηρεσίες λογοθεραπείας γιατί πιστεύουν ότι είναι φυσιολογικό για το παιδί που έχει γεννηθεί αργότερα να μιλήσει αργότερα, μοιραστείτε μαζί τους τα αποτελέσματα της έρευνας και αναφέρετέ τους ότι δεν είναι απαραίτητα έτσι.

-**Να αυξήσουμε την γνώση του γενικού κοινού όσον αφορά τα κομβικά σημεία της απόκτησης ομιλίας :** παρόλο που πολλοί γονείς πιστεύουν ότι τα παιδιά πρέπει να αφεθούν να εξελιχθούν στο δικό τους ρυθμό, πρέπει να καταλάβουν ότι υπάρχει μια ανησυχία όταν ορισμένα κομβικά σημεία δεν έχουν επιτευχθεί μέχρι μια συγκεκριμένη ηλικία. Βλ. “What parents need to know” (Τι πρέπει να ξέρουν οι γονείς;) στον ιστότοπο του Hanneh, στο οποίο αναφέρεται περιληπτικά γιατί το να αρχίζει ένα παιδί νωρίς είναι τόσο σημαντικό, ποια είναι τα προειδοποιητικά σημάδια της καθυστέρησης ομιλίας και τι πρέπει να κάνουν οι γονείς αν τους απασχολεί η πρώιμη ανάπτυξη ομιλίας του παιδιού τους.

-**Να λαμβάνουμε υπ' όψιν τα θέματα σειράς γεννήσεως όταν δουλεύουμε με οικογένειες με περισσότερα παιδιά :** αν οι γονείς αλληλεπιδρούν περισσότερο ένας προς ένα με το πρωτότοκό τους και έχουν περισσότερες συζητήσεις με πολλούς συμμετέχοντες με τα παιδιά που γεννιούνται αργότερα, τότε μπορούμε να λάβουμε το γεγονός αυτό υπ' όψιν στην παρέμβαση μας με τους ακόλουθους τρόπους:

-**Όταν επιτελείται βιντεοσκόπηση και συνεδρίες ανατροφοδότησης με γονείς παιδιών που έχουν γεννηθεί αργότερα, προσπαθήστε να χρησιμοποιήσετε δραστηριότητες ή ρουτίνες που περιλαμβάνουν τα αδέρφια των παιδιών:** η αλληλεπίδραση πολλών συμμετεχόντων μπορεί να είναι ένα πιο ρεαλιστικό πλαίσιο ώστε να λάβει χώρα η παρέμβαση στο παιδί αυτής της οικογένειας, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. Η γενίκευση είναι επίσης πιο πιθανή ενώ οι γονείς εκπαιδεύονται σε στρατηγικές Hanneh στο πιο φυσικό περιβάλλον ομιλίας που γίνεται.

-**Δείτε τα αδέρφια ως πιθανούς παράγοντες διευκόλυνσης της ομιλίας:** τα αδέρφια είναι συνήθως πολύ μικρά για να τους μάθουμε τις στρατηγικές διευκόλυνσης που μαθαίνουμε στους γονείς. Παρόλα αυτά τα παιδιά είναι από φύσης άριστοι μίμοι. Πολλές φορές όταν τα αδερφάκι συμπεριλαμβάνεται στις συνεδρίες βιντεοσκόπησης ή θεραπείας, τότε αρχίζει από μόνο να εφαρμόζει τις στρατηγικές που βλέπει όταν οι γονείς του αλληλεπιδρούν με το μικρότερο αδερφάκι του απλά και μόνο μέσα από τη μίμηση.

-**Αναθέστε ορισμένες δραστηριότητες που να περιλαμβάνουν το παιδί στο σπίτι:** Παρόλο που η αλληλεπίδραση ένας προς ένα με το γονιό προσφέρει πάρα πολλά πλεονεκτήματα για το παιδί, οι δραστηριότητες στο σπίτι στις οποίες συμμετέχουν όλα τα παιδιά μπορούν να δώσουν πολλές ευκαιρίες για επικοινωνία στο παιδί. Αυτού του είδους οι δραστηριότητες με πολλούς συμμετέχοντες παρέχουν επίσης την ευκαιρία στο μικρότερο παιδί να επωφεληθεί από τις συζητήσεις μεταξύ των γονέων και των μεγαλύτερων παιδιών.

Είτε είναι ένα παιχνίδι με προσδιορισμένους κανόνες και εναλλαγή σειράς, μια δραστηριότητα μαγειρικής με διαφορετικούς ρόλους ή ένα κοινωνικό παιχνίδι όπου το ένα παιδί «κυνηγεί» και το άλλο «κυνηγιέται», οι οικογενειακές δραστηριότητες μπορούν να προσφέρουν οφέλη που δεν προσφέρουν οι περισσότερες συνιστώμενες δραστηριότητες ένας προς ένα.

Με βάση την έρευνα αυτή, μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι η καθυστέρηση ομιλίας δεν προκαλείται από τα

(συνέχεια)

μεγαλύτερα αδέρφια που μιλούν για τα μικρότερα ή από τους γονείς που δεν δείχνουν την ίδια προσοχή στο παιδί που γεννήθηκε αργότερα. Η σειρά γέννησης είναι πιο πιθανό να δημιουργήσει διαφορετικά περιβάλλοντα εκμάθησης ομιλίας για κάθε παιδί, κανένα από τα

οποία δεν είναι επιζήμια. Παρόλα αυτά, γνωρίζοντας το είδος των συζητήσεων και περιεχομένου στο οποίο εκτίθενται τα παιδιά σε οικογένειες με περισσότερα από ένα παιδιά, όπως επίσης και ότι οι καθημερινές δραστηριότητες ρουτίνας σε οικογένειες με πολλά παιδιά μπορεί να

είναι πολύ χρήσιμες στο σχεδιασμό μιας παρέμβασης αλλά και στην εφαρμογή του προγράμματος στο σπίτι, διαφαίνεται ότι η συμμετοχή των αδερφών στη διαδικασία παρέμβασης είναι εγγυημένη.

Διαγνωσμένος με Αυτισμό: Ψάχνοντας για μια θέση στον κόσμο των ενηλίκων

Μετάφραση-Επιμέλεια Αλεξάνδρου Στράτος

JUSTIN. Ένας νεαρός με αυτισμό που δίνει την δική του μάχη μαζί με την οικογένειά του και την εκπαιδευτήριά του για να βρει μία θέση στον κόσμο των ενηλίκων. Μία αληθινή ιστορία δημοσιευμένη στους New York Times τον Σεπτέμβριο του 2011 που αξίζει να διαβαστεί από όλους.

Λόγω του μεγάλου όγκου του άρθρου, θα δημοσιεύεται σε συνέχειες σε κάθε τεύχος, χωρισμένο στις θεματικές του ενότητες. Η πρώτη ενότητα είναι η γνωριμία μας με τον Justin.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΤΡΑΤΟΣ

Montclair, New Jersey - Για εβδομάδες, ο Justin Canha, μαθητής Λυκείου με αυτισμό, με μεγάλη αγάπη για τα κινούμενα σχέδια και κουβαλώντας ένα δώρο της φύσης με την ικανότητά του να ζωγραφίζει, προετοιμαζόταν για μία συνέντευξη εργασίας σε ένα τοπικό στούντιο κινούμενων σχεδίων.

Όπως είχε προγραμματιστεί, έφθασε το πρωί με ένα χαρτοφυλάκιο με τα κόμικς του και τα σκίτσα του από κάρβουνο, μερικά από τα οποία πωλήθηκαν μέσω μιας γκαλερί στο Chelsea. Η Kate Stanton-Paule, η δασκάλα του που είχε κανονίσει τη συνάντηση, τον συνόδευσε. Αλλά τα πρώτα λόγια του κατά την είσοδό τους στο γραφείο ήταν, όπως και τα περισσότερα πράγματα που αφορούν τον Justin, εκτός σεναρίου:

«Γεια σε όλους» ανακοίνωσε τόσο δυνατά που ακούστηκε πίσω από την πόρτα του προέδρου της εταιρείας. «Αυτή πρόκειται να είναι νέα δουλειά μου, και εσείς θα γίνετε οι νέοι φίλοι μου».

Καθώς οι εργαζόμενοι του έριξαν νευρικές ματιές εκείνο το πρωί του Ιανουαρίου του 2010, η κ. Stanton-Paule, η συντονίστρια του νέου προγράμματος «μετάβασης στην ενηλικίωση» για σπουδαστές ειδικής εκπαίδευσης στο Montclair High School, αναρωτήθηκε πόσο μπορεί όλοι να ξαφνιάστηκαν με αυτά που άκουσαν.

Ο Justin, ο οποίος μίλησε στην ηλικία των 10, πέφτει περίπου στο μέσον του φάσματος των κοινωνικών δυσκολιών που χαρακτηρίζουν τον αυτισμό, ο οποίος επηρεάζει περίπου ένα στα 100 παιδιά στις ΗΠΑ. Μιλά για τον εαυτό του στους ανθρωπίνους, έχει περιστασιακά ξεσπάσματα θυμού, αποφεύγει την βλεμματική επαφή και σπάνια παρεκ-

κλίνει από το αγαπημένο θέμα του, τα κινούμενα σχέδια. Η απουσία έκφρασης του συναισθήματος και η ιδιόμορφη αίσθηση του χιούμορ τον έκαναν δημοφιλή σε εκπαιδευτικούς, θεραπευτές και συγγενείς. Ωστόσο, στα 20 του ποτέ δεν είχε έναν πραγματικό φίλο ή φίλη.

Οι άνθρωποι με αυτισμό, των οποίων οι ασυνήθιστες συμπεριφορές πιστεύεται ότι προέρχονται από διαφορές στην πρώιμη ανάπτυξη του εγκεφάλου, συνήθως εξαφανίζονται από την δημόσια θέα και την κοινωνική συναναστροφή μόλις τελειώσουν ή αφήσουν το σχολείο. Τα δεδομένα στις ΗΠΑ αναφέρουν ότι μόλις ένας στους 10 κατέχουν εργασιακές θέσεις ακόμα και μερικής απασχόλησης. Μερικοί ζουν σε ξενώνες ή υποστηριζόμενοι σε σπίτια. Ακόμη και εκείνοι που φοιτούν σε κολέγια συχνά καταλήγουν άνεργοι και απομονωμένοι, ζώντας με τους γονείς τους.

Αλλά ο Justin είναι μεταξύ της πρώτης γενιάς των νέων με αυτισμό οι οποίοι επωφελήθηκαν κατά την παιδική ηλικία από πιο αποτελεσματικές θεραπείες και πιο αποτελεσματικές εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Και το πρόγραμμα της κας Stanton-Paule εδώ

βασίζεται στην ριζική παραδοχή ότι με εντατική εποπτεία στο χώρο εργασίας και την κοινότητα και την ταυτόχρονη ενίσχυση του περιβάλλοντος που θα κινηθούν αυτά τα άτομα, σπουδαστές όπως ο Justin μπορούν να επιτύχουν ένα επίπεδο δια βίου ανεξαρτησίας που δεν μπόρεσαν να απολαύσουν άτομα με τις ίδιες δυσκολίες παλαιότερα.

«Υπάρχει μια επικρατούσα φιλοσοφία ότι ορισμένοι άνθρωποι δεν θα μπορέσουν ποτέ να λειτουργήσουν στην κοινότητα,» αναφέρει η κα Stanton-Paule για να συμπληρώσει: "Απλά δεν πιστεύω ότι είναι αλήθεια."

Με περίπου 200.000 εφήβους με αυτισμό που θα ενηλικιωθούν στις Ηνωμένες Πολιτείες μόνο για τα επόμενα πέντε χρόνια, λίγα είναι γνωστά για την ικανότητά τους να συμμετέχουν πλήρως στη δημόσια ζωή, ή τι θα χρειάζονταν για να διευκολυνθούν σε αυτό. Σε όλη τη χώρα, οι γείτονες, οι εργοδότες, οι συνάδελφοι και οι ξένοι προσέχουν την αλληλεπίδραση με νέους ενήλικες των οποίων η νευρολογική κατάσταση θυμίζει παιδιά.

Μερικοί υποστηρικτές της «νευρο-διαφορετικότητας» ονοματίζουν τα επόμενα δεδομένα πολιτικών δικαιωμάτων: η κοινωνία, λένε, μπορεί να επωφεληθεί από την αποδοχή των ανθρώπων των οποίων οι εγκέφαλοι λειτουργούν διαφορετικά.

Το άνοιγμα του χώρου εργασίας σε άτομα με αυτισμό μπορεί να αξιοποιήσει τα -μερικές φορές ασυνήθιστα- ταλέντα τους, όπως αναφέρουν οι υποστηρικτές ενώ παράλληλα θα μειώνει το κόστος για τις οικογένειες και τους φορολογούμενους για τη βοήθεια αυτών των ατόμων που υπολογίζεται σε περισσότερα από 1 εκατ. \$ στις ΗΠΑ για όλη την ενήλικη τους ζωή.

Αλλά τέτοιες προσπάθειες έχουν και αυτές τα δικά τους έξοδα. Σε αυτό το προάσιο της Νέας Υόρκης, η σχολική περιφέρεια θεώρησε (συνέχεια)

ανέφικτη την προσπάθεια του προγράμματος της κας Stanton-Paule σχεδόν αμέσως μόλις άρχισε να εξοικονομήσει χρήματα για επιπλέον βοηθούς διδασκαλίας που θα συνόδευαν τους μαθητές στην πρακτική άσκηση, την τράπεζα, το γυμναστήριο, το μανάβικο. Οι επιχειρήσεις έδωσαν βάρος στους κινδύνους πρόσληψης μαθητών με αυτισμό που πιθανά δεν θα μπορούσαν να συλλάβουν αυτόματα βασικούς κανόνες συμπεριφοράς στον χώρο εργασίας.

Με όλα αυτά, πολλοί μαθητές γυμνασίου με αυτισμό αντιμετωπίζουν τον κόσμο των ενηλίκων με τις δικές τους υψηλές προσδοκίες. Ο Justin, είχε από την ηλικία των 17 ετών δηλώσει την πρόθεσή του να γίνει ένας «Φημισμένος δημιουργός-εικονογράφος». Επίσης, ονειρευόταν να ζήσει σε δικό του διαμέρισμα, ένας στόχος στον οποίο αφιερώθηκε ιδιαίτερα όταν η μητέρα του του ζήτησε μία φορά να βγάλει τον σκύλο βόλτα.

«Προτιμώ να την περάσω στο διαμέρισμα», είπε απρόθυμα γυρίζοντας στον φορητό υπολογιστή του που πέρναγε πολλές ώρες με τα μικροσκοπικά / ακριβή αντίγραφα από κάθε γνωστό χαρακτήρα κινουμένων σχεδίων.

«Προτιμώ να την περάσω στο διαμέρισμα» έλεγε επίσης ο πατέρας του Briant, ένα στέλεχος φαρμακευτικής εταιρείας όταν περνούσε δύσκολες στιγμές ή ημέρες.

Για ένα ολόκληρο έτος μία δημοσιογράφος των New York Times

παρατηρούσε το πρόγραμμα μετάβασης στο Montclair High, ένα είδος «στρατοπέδου εκκίνησης» στην ολοκλήρωση της κοινοτικής ένταξης που θα μπορούσε και για τον Justin να είναι μια τελευταία ευκαιρία. Λίγες τέτοιες υπηρεσίες είναι διαθέσιμες μετά το λύκειο. Και ο Justin είχε το δικαίωμα στα δημόσια εκπαιδευτικά προγράμματα, από τον ομοσπονδιακό νόμο, μόνο μέχρι την ηλικία 21 ετών.

Η κ. Stanton-Paule είχε ορκιστεί να του εξασφαλίσει αμειβόμενη εργασία πριν φύγει από το σχολείο – ο καλύτερος δείκτης όπως λένε όλοι οι ειδικοί που θα δείξει εάν ένας σπουδαστής με ειδικές ανάγκες θα διατηρήσει κάποια αυτονομία αργότερα στη ζωή. Επίσης, ήλπιζε να τον βοηθήσει να σφυρηλατήσει τις σχέσεις, στην εργασία και πέρα από αυτή, που αποτελεί τη βάση μιας γεμάτης ζωής.

Σε κάθε εγχείρημα προέκυπταν ανάγκες για την εκμάθηση αυτόνομων δεομένων: όταν θα έπρεπε να πληρώσει στην πισαρία (όχι πριν αλλά αφού παραγγέλλει), πόσο κοντά να σταθεί στο πρόσωπο που χρησιμοποιεί το εξάρτημα βάρους που ήθελε και ο ίδιος στο γυμναστήριο (όχι και τόσο κοντά), τι να πει όταν θα έβλεπε έναν συνάδελφο να πίνει Coca-Cola (σίγουρα όχι την δήλωση «η Coca-Cola κάνει κακό στα οστά σου»). Συχνά, η κ. Stanton-Paule και το προσωπικό της, φάνηκε να περνούν ισόποσο χρόνο διδασκαλίας των κατοίκων της Montclair όσο και στον Justin.

«Μην μου το λέτε εμένα, πείτε το σε εκείνον» εκπαίδευαν τους ταμίες.

«Χρειαζόμαστε τη βοήθειά σας για να κάνουμε αυτό το έργο», έκαναν έκκληση στους πιθανούς εργοδότες. «Ο Justin έχει αυτισμό», εξηγούσε η κα Stanton-Paule στους βιβλιοθηκονόμους, στον καταστηματάρχη του καταστήματος ζώων, στους φοιτητές στο τοπικό πανεπιστήμιο. «Ο τρόπος που επικοινωνεί μπορεί να είναι διαφορετική από ό, τι έχετε συνήθεισει».

Από την πλευρά του, ο Justin συχνά σήκωνε τη σημαία της αυτονομίας. «Πότε θα απαλλαγώ από αυτό;» ρωτούσε όταν τον ενοχλούσε πολύ στα αυτιά του το κουδούνισμα του τηλεφώνου. Αλλά ποτέ δεν σταμάτησε να προσπαθεί, μερικές φορές σιγοτραγουδούσε το σάουντρακ της αγαπημένης του ταινίας «Πινόκιο», ως μέσο για να ηρεμήσει τον εαυτό του.

«Όταν ονειρεύεσαι επάνω σε ένα αστέρι», τραγουδούσε, «δεν κάνει καμία διαφορά ποιος είσαι».

«Ο Πινόκιο», ενημέρωνε όποιον τον ρωτούσε, «είναι μια ξύλινη μαριονέτα που την έφερε στη ζωή μια μπλε νεράιδα και περνάει μέσα από αναστάτωση και χάος, ώστε να μπορέσουν να τον εγκρίνουν ότι είναι ένα πραγματικό αγόρι».

Αν αναγνώριζε τον εαυτό του στον Πινόκιο για τον αγώνα αποδοχής, ο Justin δεν θα το τραγουδούσε τόσο συχνά.

**ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ
ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ**

Οδοντιατρική φροντίδα παιδιών με ειδικές ανάγκες

Ροϊνιώτη Τίνα, Παιδοδοντίατρος Επιστημονικός συνεργάτης Πανεπιστημίου Αθηνών

Ξεχωριστή ομάδα ασθενών η οποία λόγω της χρόνιας ταλαιπωρίας τόσο των ίδιων των ασθενών όσο και των οικογενειών τους, χρήζει ιδιαίτερης προσέγγισης και αποτελεσματικής οδοντιατρικής φροντίδας.

Αναλόγως με τον βαθμό συνεργασίας του ασθενούς και της πολυπλοκότητας της ειδικής του κατάστασης, η οδοντιατρική αντιμετώπιση γίνεται είτε στο ιατρείο, είτε σε νοσοκομειακό - χειρουργικό περιβάλλον.

Δύο είναι οι γνώμονες σύμφωνα με τους οποίους προσεγγίζουμε αυτούς τους ασθενείς:

1. η πρόληψη επιπλοκών, της ήδη βεβαρημένης τους κατάστασης με οδοντιατρικής αιτιολογίας πρόθετο πρόβλημα.

Σε πολλές περιπτώσεις εμφανίζονται επιπλοκές στο στόμα λόγω του νοσήματος ή της απαιτούμενης φαρμακευτικής αγωγής π.χ περιοδοντίτιδα σε άτομα με σύνδρομο Down ή υπερπλασία των ούλων με συνοδή ουλίτιδα σε παιδιά που ακολουθούν αντιεπιπληκτική αγωγή.

Είναι προφανές ότι με την απαιτούμενη οδοντιατρική πρόληψη και θεραπεία οι προαναφερθείσες καταστάσεις είτε καθυστερούν να εμφανιστούν, είτε αν εμφανιστούν ελέγχονται απόλυτα.

2. η άμεση, αποτελεσματική και γρήγορη αντιμετώπιση των υπαρχόντων οδοντιατρικών αναγκών.

(συνέχεια)

Το άτομο με ειδικές ανάγκες, όποιο κι αν είναι το επίπεδο συνεργασίας του, δεν μπορεί να υποβληθεί σε θεραπεία στη έδρα του οδοντιατρείου για δύο ώρες, ούτε σε εφαρμογή αμφίβλων για την αποτελεσματικότητα τους οδοντιατρικών τεχνικών και υλικών.

Η ύπαρξη οδοντικού πόνου για παράδειγμα, μπορεί να προξενήσει αδικαιολόγητα ανήσυχη συμπεριφορά σε άτομα με νοητική στέρηση ή σπασμούς σε άτομα με επιληψία και τα οποία δεν είναι σε θέση να μας το περιγράψουν και να το εντοπίσουν.

Στο πλαίσιο της γρήγορης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης εντάσσεται και το ότι η οδοντιατρική θεραπεία σε ειδικά άτομα με πολλαπλά οδοντιατρικά προβλήματα ή απουσία της όποιας συνεργασίας, γίνεται είτε με γενική

αναισθησία, είτε με μέθη.

Στο σημείο αυτό επιβάλλεται η ιεράρχηση των προβλημάτων κι αυτό πολλές φορές είναι εις βάρος της αισθητικής αποκατάστασης του στόματός τους.

Γενικά όμως, στα άτομα με ειδικές ανάγκες ο οδοντιατρικός έλεγχος και η εφαρμογή της όποιας απαραίτητης εξατομικευμένης πρόληψης πρέπει να γίνεται σε τακτά διαστήματα, ενώ απαιτείται συνεχής φροντίδα του στόματός τους από το οικογενειακό περιβάλλον ή τους επιμελητές τους, ακόμα και στις περιπτώσεις που ο ειδικός ασθενής είναι απολύτως ικανός να επιληφθεί της στοματικής του υγιεινής.

Πηγή: www.iatronet.gr

Αντιμέτωποι με το στρες και πώς να το καταπολεμήσουμε

Στρες είναι ό,τι σας κάνει να αισθάνεστε ένταση, θυμό, απογοήτευση ή δυστυχία.

Έρευνα της Υπηρεσίας Υγείας και Ασφάλειας στη Βρετανία έδειξε ότι μισό εκατομμύριο άτομα πάσχουν από ασθένειες που σχετίζονται με το στρες στην εργασία - και πιθανόν ο αριθμός να είναι υποτιμημένος. Οι παράγοντες που σε κάποιους ανθρώπους προκαλούν στρες, σε άλλους προκαλούν διέγερση.

Στην πραγματικότητα, η ύπαρξη φυσιολογικού άγχους μάς κάνει καλό. Όταν πρέπει να αντιμετωπίσουμε μια πρόκληση ή να ασχοληθούμε με κάποια δουλειά που δεν θέλουμε, συχνά ανακαλύπτουμε ότι μπορούμε να καταφέρουμε τους στόχους που έχουμε θέσει. Τότε νιώθουμε πολύ καλύτερα που το έχουμε κάνει. Το να αντιμετωπίζουμε προκλήσεις και να τις ξεπερνάμε, μάς προφυλάσσει από την αίσθηση της ανίας. Πολλοί άνθρωποι δημιουργούν σκόπιμα λίγο στρες στη ζωή τους, για να ξεπερνούν περιόδους ανιαρής καθημερινότητας. Ωστόσο, το πολύ στρες επηρεάζει την υγεία και την ευεξία μας και πιθανόν την εργασία μας και την κοινωνική μας ζωή. Επαναλαμβανόμενο, συνεχές, έντονο στρες παράγει αποδυναμωτικό και αποθαρρυντικό αποτέ-

λεσμα, το οποίο μπορεί να καταστήσει πολύ δύσκολο το να κάνουμε οτιδήποτε για τους παράγοντες που το προκαλούν. Το πώς αντιδρούμε στην πίεση καθορίζεται ακριβώς από τον χαρακτήρα μας, τα προσωπικά μας μειονεκτήματα και τις παθήσεις μας. Αυτά υπαγορεύουν το πώς αντιδρούμε στις δυσκολίες με τις σχέσεις μας τόσο στο στενό οικογενειακό όσο και στο περιβάλλον εργασίας, καθώς επίσης και σε πρακτικά προβλήματα που προκύπτουν για τα οικονομικά θέματα, τη δουλειά και το σπίτι.

Αντιμετώπιση του στρες

Προκειμένου να συμβαδίζουμε αρμονικά με το στρες, χρειάζεται να αφιερώσουμε κάποια ώρα για να σκεφθούμε τις πηγές του στρες στη ζωή μας και αν οι σωματικές και οι συναισθηματικές αντιδράσεις μας σ' αυτό είναι χρήσιμες και λογικές ή μας εμποδίζουν στο να το αντιμετωπίσουμε και να αναλάβουμε τον έλεγχο. Αν και μελέτες έχουν δείξει ότι η ικανότητα τού να μπορούμε να αντιμετωπίζουμε τις καταστάσεις είναι μερικώς έμφυτη, αποτελεί επίσης ζήτημα εκπαίδευσης, ανατροφής και εξάσκησης.

1. Για να μη νιώθετε πιγμένοι, μπορείτε να χωρίσετε τις καθημερινές δουλειές σε αυτές που «πρέπει» να κάνετε, σε αυτές

που «θα έπρεπε» να κάνετε και σε αυτές που «δεν χρειάζεται» να κάνετε.

Τα παρακάτω μπορεί να σας βοηθήσουν να νιώσετε ότι ελέγχετε περισσότερο τη ζωή σας:

- ✓ Σχεδιάστε ένα ημερήσιο ή εβδομαδιαίο πρόγραμμα δραστηριοτήτων. Κάθε ημέρα να κάνετε κάτι νέο ή διαφορετικό.
- ✓ Κάνετε σχέδια για το μέλλον και μην προσκολλάσθε σε λάθη του παρελθόντος ή απογοητεύσεις.
- ✓ Ελαττώστε το κάπνισμα, το αλκοόλ και τον καφέ. Να ασκείστε τακτικά, να τρώτε σωστά γεύματα, να κοιμάστε αρκετά.
- ✓ Βρείτε χρόνο για ξεκούραση και χαλάρωση.
- ✓ Στην προσπάθειά σας να αλλάξετε τον τρόπο της ζωής σας, συμπεριλάβετε άτομα της οικογένειάς σας και φίλους.

2. Αναλογιστείτε τον τρόπο σκέψης σας. Επιβραβεύστε τις επιτυχίες σας και βάλτε σε δοκιμή τον τρόπο κριτικής σας.

Αναζητήστε - και αρχιεοθετήστε - μη βοηθητικές σκέψεις που κατακλύζουν το μυαλό σας χωρίς καμία προσπάθεια από μέρους σας, που δεν αρμόζουν στα γεγονότα, που δεν αμφισβητείτε και είναι δύσκολο να τις αποβάλετε. Καταγράψτε επίσης τις ανταποκρίσεις σας σ' αυτές. Γράψτε όσο το δυνατόν περισσότερες από αυτές, για να ξεκινήσετε. Γρήγορες, αποτελεσματικές αντιδράσεις θα γίνουν ευκολότερες με την εξάσκηση.

Πηγή: www.in.gr/health

3 ΗΜΕΡΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΔΟΜΗΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Κέντρο μας έχει τη χαρά και την τιμή να συνδιοργανώσει με την ΕΕΠΑΑ Παράρτημα Θεσσαλονίκης τριήμερο πρακτικό σεμινάριο πάνω στη δομημένη εκπαίδευση TEACCH με προσκεκλημένους

ομιλητές την **Catherine Faherty** και την **Caroline Ogburn** από το Κέντρο TEACCH της Βόρειας Καρολίνας των ΗΠΑ.

Το σεμινάριο θα πραγματοποιηθεί στις 09,10,11 Μαρτίου 2012

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ...

ΑΠΟΚΡΙΕΣ : Φτιάξε τη δική σου μάσκα!!!!

Μετά από τα όμορφα Χριστούγεννα, σειρά έχει μια ακόμα αγαπημένη μας γιορτή : ΟΙ ΑΠΟΚΡΙΕΣ!! Οι Απόκριες ή το καρναβάλι είναι για όλους μας μέρες γλεντιού και μεταμφίεσης, και τί πιο ωραίο από μια πρωτότυπη μάσκα που μπορούμε να φτιάξουμε μόνοι μας ! Παρακάτω ακολουθούν οδηγίες για την κατασκευή μοναδικών αποκριάτικων μασκών που μπορείτε να φορέσετε και να κάνετε τους άλλους να αναρωτιούνται ποιος κρύβεται από πίσω!

Θα χρειαστείτε:

- ✓ Ψαλίδι
- ✓ Χαρτόνι
- ✓ Μαρκαδόρους
- ✓ Κόλλα
- ✓ Λεπτό λάστιχο
- ✓ Φτερά, χρυσόσκονη
- ✓ και πολύ φαντασία!

Αντιγράψτε ένα σχέδιο μάσκας που σας αρέσει. Το κόβετε προσεχτικά γύρω γύρω και κάνετε 2 μικρές τρυπούλες στα μάτια. Χρωματίζετε όπως θέλετε και εμπλουτίζετε την κατασκευή σας με ό,τι άλλο θέλετε! Τέλος περνάτε το λάστιχάκι στις 2 άκρες και έτοιμη! Σας δίνονται ενδεικτικά κάποια σχέδια ΜΑΣΚΩΝ για δοκιμή! ΚΑΛΕΣ ΑΠΟΚΡΙΕΣ!

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Διάβασα στο τεύχος Νοεμβρίου τις απόψεις σας και σας απαντώ άμεσα. Μεσολάβησε το τεύχος Δεκεμβρίου που ήταν γιορταστικό γ'αυτό σας απαντώ τώρα.

Ευχαριστώ για τα καλά σας λόγια. Δεν αρνούμαι τα παιδιά να βλέπουν τις ειδήσεις Παναγιώτη μου! Απλά στην παρούσα φάση διασπείρουν έναν παράξενο πανικό που τα παιδικά και τα εφηβικά μάτια απλά δεν κατανοούν απόλυτα (εδώ δεν κατανοούμε εμείς οι ενήλικες) και απλά δεν τα αφήνουν να ζήσουν απερίσπαστα την παιδική και εφηβική τους ηλικία. Να μου γράφετε πάντως. Μου άρεσε πολύ

Με πολύ αγάπη,
Κος Στράτος

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ...

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Στο μέλλον οι άνθρωποι δε θα κάνουν τις δουλειές που έχουν, θα τα κάνουν ρομπότ. Το ξέρετε, δε θα υπάρχουν τα όπλα και θα υπάρχουν λείζερ. Όμως δε θα υπάρχουν ούτε ρόδες γιατί τα αμάξια θα πετάνε και τα παιχνίδια θα μπορούν να μιλάνε και να κουνιούνται σαν άνθρωποι κανονικοί. Το ξέρετε πως εμείς θα μπορούμε να πετάξουμε με παπούτσια μηδενικής βαρύτητας?

Για σας παιδιά της επιστήμης και της εξυπνάδας.

Γιώργος, 9,5

SHREK

Μου αρέσει ο Σρεκ 1 γιατί σ'αυτή την ταινία ο Shrek έκανε μπάνιο στη λάσπη και είχε ένα φτυάρι που σκούπιζε τη λάσπη από το σώμα του. Αυτή η σκηνή με έκανε χαρούμενο. Μετά ο Shrek έπλυσε τα δόντια του και μόλις χαμογέλασε μπροστά στον καθρέφτη, ο καθρέφτης έσπασε

απ'το αστραφτερό χαμόγελο του Shrek. Μετά ο Shrek φόρεσε το μαγιό του και βούτηξε στη θάλασσα. Ξαφνικά βρήκε ένα ψάρι και το άρπαξε. Μετά ο Shrek ζωγράφησε στην πινακίδα με το πινέλο έναν Γίγαντα που ναι

καραφλός και μόλις φίλησε τη ζωγραφιά έμεινε κόκκινη μπογιά στο στόμα του και φαινόταν σαν να φορούσε κραγιόν. Στην πινακίδα έγραψε: «ΠΡΟΣΟΧΗ ΓΙΓΑΝΤΑΣ».

Θοδωρής, 10 ετών

Ο ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ

Ο Παναθηναϊκός είναι στο ποδόσφαιρο η καλύτερη ομάδα της Ελλάδας γιατί έχει τους πιο καλύτερους ποδοσφαιριστές. Ιδρύθηκε το 1908.

Αμυντικός 2011-2012

1. Γιώργος Σειταρίδης
2. Γόσου Σαριέγκι
3. Αλέν Μπουμσόνγκ
4. Σεντρίκ Καντέ
5. Γιώργος Ιωαννίδης
6. Ματίας Μπιάρσμιρ
7. Στέργος Μαρίνος
8. Λουκάς Βύντρα
9. Νίκος Σπυρόπουλος

Μέσοι 2011-2012

1. Βίκτορ Βιτόλο
2. Σωτήρης Νίνης
3. Σεμπάστιαν Λέτο
4. "Ζέκα" Ζοσέ Κάρλος
5. Μάτεο Σιμάο
6. Γιώργος Καραγκούνης
7. Κώστας Κατσουράνης
8. Χάρης Μαυρίας
9. Σίλβα Κλέιτον

Τερματοφύλακες 2011-2012

1. Στέφανος Κοτσόλης
2. Ορέστης Καρνέζης
3. Στέφανος Καπίνο

Επιθετικός 2011-2012

1. Χοσέ "Τοτσέ" Νίκολας
2. Κουίνσι Οβούσου
3. Αντώνης Πετρόπουλος
4. Γκέργκελι Ρούντολφ

Προπονητής

Ζεσουάλδο Φερείρα

Δημήτρης, 10 ετών

Προσεγγιση

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Αλεξάνδρου Στράτος
Βουρλιόγκα Βασιλική
Κοκμοτός Παναγιώτης
Μαρτίνης Γιάννης
Σαμοίλης Γιώργος
Επιμέλεια: Μάντη Ειρήνη

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ:

Γιώργος, 9,5 ετών
Θοδωρής, 10 ετών
Δημήτρης, 10 ετών